

5538 - ئاياللار ئېچىشقا تىگىشلىك ئەزالىرىنى ئاچسا دۇرۇس بولىدىغان مەھرەملىرى كىملىرىدىن

ئىبارەت؟

سۇئال

مۇسلىمە قىز- خانىملار ھىجابىنى ئېلىۋەتسە دۇرۇس بولىدىغان ئەرلەر كىملىرىدىن ئىبارەت؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاھقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

قىز- خانىملار مەھرەملىرىنىڭ ئالدىدا ھىجابىنى ئېلىۋەتسە دۇرۇس بولىدۇ. ئايالنىڭ مەھرەملىرى دېگەن: يېقىنلىق سەۋەبىدىن ئۇ ئايال بىلەن ئەبەدىل ئەبەد توي قىلىشى دۇرۇس بولمايدىغان كىشىلەر(يەنى ئاتىسى، چوڭ ئاتىسى، ئوغلى، ئوغۇل نەۋرىسى، ئاتا تەرەپ ۋە ئانا تەرەپ تاغلىرى، قېرىندىشى، قېرىندىشىنىڭ ئوغلى، ھەمىشەسىنىڭ ئوغلى قاتارلىقلار) دۇر.

ئېمىلداشلىق سەۋەبىدىن: ئايالنىڭ ئېمىلداش قېرىندىشى ۋە ئېنىك ئانىسىنىڭ ئېرى قاتارلىقلاردۇر.

قۇدا- باجلىق سەۋەبىدىن: ئانىسىنىڭ ئېرى، ئېرىنىڭ ئاتىسى، چوڭ ئاتىسى، ئېرىنىڭ ئوغلى ۋە نەۋرىسى قاتارلىقلاردۇر.

سوئال سورىغۇچى ھەمىشەم! بۇ تېمىنىڭ تەپسىلاتى: نەسەپتىن بولغان مەھرەملەر: ئۇلار نۇر سۇرىسىدە ئاللاھ تائالانىڭ بۇ ئايىتىدە زىكىر قىلىنغان: **وَلَا يُدِينُ زَيْنَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخْوَاتِهِنَّ...** تەرجىمىسى: « تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىمىسۇن. لېچەكلىرى بىلەن كۆكرەكلىرىنى ياپسۇن. (تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا) زىننەتلىرىنى ئەرلىرىدىن، ئاتىلىرىدىن، قېيىن ئاتىلىرىدىن، ئوغۇللىرىدىن، ئەرلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن، ئۆز قېرىنداشلىرىدىن، قېرىنداشلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن، ھەمىشەسىنىڭ ئوغۇللىرىدىن باشقا كىشىلەرگە كۆرسەتمىسۇن. » [سۈرە نۇر 31-ئايەت].

تەپسىرشۇناس ئالىملار مۇنداق دېگەن: "ئايالنىڭ نەسەپ سەۋەبىدىن بولغان ئەر مەھرەملىرى بۇ ئايەتتە ئوچۇق بايان قىلىنغان ياكى ئۇلار تۆۋەندىكى كىشىلەردىن ئىبارەت:

بىرىنچى: ئاتىلىرى، ئايالنىڭ قايسى ئاتىسى بولسا ئوخشاش چوڭ ئاتىسى ۋە ئۇنىڭدىن يۇقىرى، ئەمما ئەرلىرىنىڭ ئاتىسى بولسا قۇدا- باجىلىق سەۋەبىدىن بولغان مەھرەملىرى بولۇپ ئۇنىمۇ بايان قىلىمىز.

ئىككىنچى: ئوغۇللىرى، يەنى: ئايالنىڭ ئوغۇللىرى، ئۇنىڭ جۈملىسىگە ئەۋلادلارنىڭ ئەۋلادىمۇ كېرىدۇ، ئوغۇللارنىڭ ئوغۇللىرى ۋە قىزلارنىڭ ئوغۇللىرىمۇ ئوخشاش، ئەمما ئايەتتە بايان قىلىنغان ئەرلىرىنىڭ ئوغۇللىرى ئۇلار ئەرلىرىنىڭ باشقا ئاياللىرىدىن بولغان ئوغۇللىرىدىن ئىبارەتتۇر، ئۇلار نەسەپ سەۋەبىدىن ئەمەس بەلكى قۇدا- باجىلىق سەۋەبىدىن بولغان مەھرەملىرىدۇر. ئۇنىمۇ ئۆز نوۋىتىدە بايان قىلىمىز.

ئۈچىنچى: ئۇلارنىڭ ئاتا- ئانا بىر قېرىنداشلىرى ياكى پەقەت ئاتا بىر ياكى پەقەت ئانا بىر قېرىنداشلىرى.

تۆتىنچى: قېرىنداشلىرىنىڭ ئوغۇللىرى، ۋە ئۇلارنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ ئوغۇللىرى، قىز ھەمىشلىرىنىڭ ئوغۇللىرى.

بەشىنچى: ئاتا تەرەپ ۋە ئانا تەرەپ تاغىلىرى، بۇلارمۇ نەسەپ تەرەپتىن بولغان مەھرەملىرىدۇر، ئۇلار ئايەتتە ئاتا- ئانىنىڭ ئورنىدا تۇرىدۇ دەپ زىكىر قىلىنمىغان بولسىمۇ، كىشىلەرنىڭ قارىشىدا ئاتا- ئانىنىڭ ئورنىدا قارىلىدۇ. ئاللاھ تائالا تاغىنى قۇرئان كەرىمدە ئاتا دەپ ئاتىغان: **أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَاللَّهُ أَبَاكَ** **إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ** تەرجىمىسى: «يەئىقۇب جان ئۆزۈۋاتقان ۋاقتىدا سىلەر يېنىدا بارمىدىڭلار؟ شۇ چاغدا يەئىقۇب ئوغۇللىرىدىن: «مەن ئۆلگەندىن كېيىن سىلەر كىمگە ئىبادەت قىلىسىلەر؟» دەپ سورىدى. ئۇلار: «سېنىڭ ئىلاھىڭ ۋە ئاتا- بوۋىلىرىڭ ئىبراھىم، ئىسمائىل، ئىسھاقلارنىڭ ئىلاھى بولغان بىر ئاللاھقا ئىبادەت قىلىمىز، دېدى» [سۈرە بەقەرە 133- ئايەت].

ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام يەقۇپ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ تاغىسى ئېدى. [تەپسىر رازى 23- توم 206- بەت. تەپسىر قۇرتۇبىي 12- توم 232-233- بەت. تەپسىر ئۇلۇسىي 18- توم 143- بەت. پەتھىل بايان پى مەقاسىدىل قۇرئان 6- توم 352- بەت].

ئېمىلداشلىق سەۋەبىدىن مەھرەم بولىدىغانلار:

ئايالنىڭ مەھرەمى بەزى ئېمىلداشلىق سەۋەبىدىن بولىدۇ. تەپسىر ئۇلۇسىيدا مۇنداق كەلگەن: «ئايالنىڭ زىننەتلىرىنى ئېچىشى دۇرۇس بولىدىغان مەھرەملىرى نەسەپ تەرەپتىن بولغانغا ئوخشاش ئېمىلداشلىق تەرەپتىنمۇ بولىدۇ، ئايالنىڭ ئېمىلداش ئاتىسى ۋە ئۇنىڭ ئوغۇللىرى بار ئورۇندا زىننەتلىرىنى ئاشكارا قىلىشى دۇرۇس بولىدۇ» [تەپسىر ئۇلۇسىي 18- توم 143- بەت].

ئېمىلداشلىق تەرەپتىن بولغان مەھرەملىك نەسەپ تەرەپتىن بولغان مەھرەملىككە ئوخشاش بولۇپ، ئايالنىڭ ئەتراپتىكى مەھرەملىرى بىلەن توي قىلىشنى چەكلەيدۇ. ئىمام جەسسەس بۇنىڭغا ئىشارەت قىلغان، ئۇ كىشى بۇ ئايەتنى چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ: "ئاللاھ تائالا مەھرەملەردىن ئاتىلار بىلەن، ئايال بىلەن توي قىلىشى مەڭگۈ ھارام بولىدىغان يېقىن تۇغقانلارنى

بىرگە زىكىر قىلدى، بۇ ھاراملىقتا ئاشۇ كىشىلەرگە ئوخشاش بولغان كىشىلەرنىڭ ھۆكۈمىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش بولىدىغانلىقىنى بىلدۈردى، ئايالنىڭ ئانىسىغا ۋە ئېمىلدەشلىكتىن چەكلەنگەن ئاياللارغا ئوخشاشتۇر. [جەسسائىنىڭ ئەھكامۇل قۇرئان 3-توم 317-بەت].

نەسەپتىن ھارام بولغانلار ئېمىلدەشلىكتىنمۇ ھارام بولىدۇ. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسىدە: «نەسەپتىن ھارام بولغانلار ئېمىلداش تەرەپتىنمۇ ھارام بولىدۇ». بۇنىڭ مەنىسى: ئايالنىڭ مەھرەملىرى نەسەپ سەۋەبىدىن بولغانغا ئوخشاش ئېمىلداشلىق سەۋەبىدىنمۇ بولىدۇ، بۇ توغرىدا بۇخارىدا مۇمىنلەرنىڭ ئانىسى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن بايان قىلىنغان ھەدىستە مۇنداق دېگەن: «ھىجاب ئايىتى نازىل بولغاندىن كېيىن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن ئېمىلدەشلىكتىن بولغان تاغىسى بولغان قەيسىنىڭ ئاتىسىنىڭ قېرىندىشى ئەپلەھ كېلىپ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن يېنىغا كىرىشكە ئىزنى سورىغاندا ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئۇ كىشىنىڭ كىرىشىگە ئىزنى بەرمىدى، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئۆيگە كەلگەندە بولغان ئىشنى دېگەن ئېدى، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن ئۇ كىشىگە ئىزنى بېرىشكە بۇيرىدى». [ئەسقىلانىيىنىڭ بۇخارىغا قىلغان شەرھىسى "9-توم 150-بەت].

بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىم ما لەپزى بىلەن رىۋايەت قىلغان: «ئۇرۇۋە ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن بايان قىلغان ھەدىستە، ئائىشە ئانىمىزنىڭ ئۇرۇڭىگە خەۋەر بېرىشىچە: ئۇنىڭ ئەپلەھ ئىسىملىك ئېمىلدەشلىكتىن بولغان تاغىسى كېلىپ ئۆيگە كىرىشكە ئىزنى سورىغاندا ئۇ كىشىگە ئىزنى بەرمىگەن. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام كەلگەندە بۇ ئەھۋالنى دېگەندە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئائىشە ئانىمىزغا: ئۇنىڭدىن ھىجاپلانمىساڭمۇ بولىدۇ، نەسەپتىن ھارام بولغان ئىش ئېمىلدەشلىكتىنمۇ ھارام بولىدۇ» دېگەن. [نەۋەۋىيىنىڭ "سەھىھ مۇسلىمنىڭ شەرھىسى" 10-توم 22-بەت].

ئايالنىڭ ئېمىلدەشلىكتىن بولغان مەھرەمى نەسەپ تەرەپتىن بولغان مەھرەمىگە ئوخشايدۇ: پىقھى ئالىملىرى قۇرئان، ھەدىس ئىپادىلىگەن دەلىللەرگە ئەگىشىپ شۇنى ئوچۇقلىدىكى، ئايالنىڭ ئېمىلدەشلىكتىن بولغان مەھرەمى نەسەپ تەرەپتىن بولغان مەھرەمىگە ئوخشايدۇ، ئايال ئۈچۈن نەسەپتىن بولغان مەھرەملىرىنىڭ ئالدىدا زىننەتلىرىنى ئاچقانغا ئوخشاش ئېمىلدەشلىكتىن بولغان مەھرەملىرى ئالدىدا ئاچسىمۇ بولىدۇ، ئايالنىڭ بەدىنىدىن نەسەپتىن بولغان مەھرەملىرى قارىسا دۇرۇس بولىدىغان جايلارغا ئېمىلدەشلىكتىن بولغان مەھرەملىرى قارىسىمۇ بولىدۇ.

قۇدا- باجىلىق سەۋەبىدىن بولغان مەھرەملىك:

ئايالنىڭ قۇدا- باجىلىق سەۋەبىدىن بولغان مەھرەملىرىنىڭ ئۇ ئايال بىلەن توي قىلىشى مەڭگۈ چەكلىنىدۇ، ئاتىسىنىڭ ئايالى، ئوغلىنىڭ ئايالى، ئايالنىڭ ئانىسى قاتارلىقلارغا ئوخشاش. [شەرھىل مۇنتەھا "3-توم 7-بەت].

قۇدا- باجىلىق سەۋەبىدىن بولغان مەھرەملىك: ئاتىسىنىڭ ئايالىغا نىسبەتەن ئۇ كىشىنىڭ باشقا ئايالدىن بولغان ئوغلىغا ئوخشاش، ئوغلىنىڭ ئايالىغا نىسبەتەن ئۇ كىشى ئاتىغا ئوخشاش، ئايالنىڭ ئانىسىغا نىسبەتەن ئۇ ئەرگە ئوخشاش، بۇنى ئاللاھ

تائالا نۇر سۇرىسىدە بايان قىلىدى: « وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ... » تەرجىمىسى: «تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا زىننەتلىرىنى ئاشكارىلىمىسۇن. لېچەكلىرى بىلەن كۆكرەكلىرىنى ياپسۇن. (تاشقى زىننەتلىرىدىن باشقا) زىننەتلىرىنى ئەرلىرىدىن، ئاتىلىرىدىن، قېيىن ئاتىلىرىدىن، ئوغۇللىرىدىن، ئەرلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن، ئۆز قېرىنداشلىرىدىن، قېرىنداشلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن، ھەمىشەلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن باشقا كىشىلەرگە كۆرسەتمىسۇن.» [سۈرە نۇر 31-ئايەت].

قېيىن ئاتىلىرى، ئەرلىرىنىڭ ئوغۇللىرى بولسا ئايالنىڭ قۇدا- باجلىق سەۋەبىدىن بولغان مەھرەملىرىدۇر، ئاللاھ تائالا ئۇلارنى ئايالنىڭ ئاتىلىرى ۋە ئوغۇللىرى بىلەن بىرگە بايان قىلىپ، ئايال ئۈچۈن زىنەتنى ئاشكارا قىلىشتا ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئوخشاش ئىكەنلىكىنى بىلدۈردى. ["ئەلمۇغنى" 6-توم 555-بەت].

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.